

อารีรักษ์ มีแจ้ง¹ ดุษฎี รุ่งรัตนกุล²
นันท์วัน ชุมตันติ³ อภิชัย รุ่งเรือง⁴

การวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษในประเทศไทย

A PERFORMANCE EVALUATION OF ENGLISH RESOURCE AND INSTRUCTION CENTRES IN THAILAND

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ใช้วิธีการประเมินแบบผสมผสาน โดยประยุกต์แนวคิดของการประเมินตนเอง การประเมินอิงวัตถุประสงค์ การประเมินเชิงระบบและการประเมินตามสภาพจริงเข้าด้วยกัน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ขั้นตอนการประเมินประกอบด้วย 1) การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ ERIC จำนวน 192 แห่งทั่วประเทศ ด้วยการใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ใน 4 ด้านคือ ด้านความพร้อมของปัจจัยนำเข้า ด้านการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ด้านผลผลิต ด้านปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน 2) การประเมินผลการดำเนินงานในเชิงลึกและผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์ ERIC ที่มีต่อครูผู้สอนภาษาอังกฤษ นักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการจากศูนย์ ERIC ที่ดำเนินการอยู่ในแต่ละภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร จำนวน 11 ศูนย์ 3) การประเมินผลเพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมโดยการจัดสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการ และผู้รับบริการจากศูนย์ ERIC ใน 5 ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁴ ดร., อาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

อารีรักษ์ มีแจ้ง และคณะ

1) ผลการดำเนินงานของศูนย์ ERIC ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ด้านผลผลิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพบว่า ศูนย์มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร การดำเนินงานและงบประมาณ งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากสถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งกลุ่มศูนย์ ERIC ที่มีผลประเมินการดำเนินงานอยู่ในระดับใกล้เคียงกันออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 13 ศูนย์ กลุ่มที่ 2 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี จำนวน 88 ศูนย์ กลุ่มที่ 3 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 44 ศูนย์ และกลุ่มที่ 4 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับควรปรับปรุง จำนวน 5 ศูนย์ 2) ผลการประเมินในเชิงลึกพบปัญหาการขาดความพร้อมของศูนย์ด้านปัจจัยนำเข้าในประเด็นของสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ความร่วมมือจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์คือ ความพร้อมของโรงเรียนที่ตั้งศูนย์ทั้งสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนของผู้บริหาร ความร่วมมือของครูในหมวดวิชาภาษาอังกฤษ ศักยภาพ บุคลิกภาพและ มนุษยสัมพันธ์ของผู้จัดการศูนย์ ระบบการประสานงานที่ดีระหว่างศูนย์กับสำนักงานเขตพื้นที่ ความร่วมมือของโรงเรียนและครูที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการ และการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์ ERIC คือครูได้รับการพัฒนาตนเองในด้านภาษา ได้รับความรู้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ส่วนนักเรียน และบุคคลภายนอกยังได้รับการบริการในวงจำกัดเนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุน 3) รูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมของศูนย์ ERIC ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ศูนย์ควรมีการจัดโครงสร้างขององค์กรและระบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละศูนย์ ด้านบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ละหน่วยงานควรมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้านปัจจัยสนับสนุน ศูนย์ควรได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ อาทิ งบประมาณ บุคลากร นโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

This study was aimed to evaluate the performance of ERICs in Thailand by using a mixed method of self evaluation, objective evaluation, system evaluation, and authentic evaluation. The method was employed to collect both quantitative and qualitative data with 3 phases as follows: 1) To obtain data on the overall performance, questionnaires were distributed to 192 ERICs to evaluate their performance in 4 areas including input factors, objective-based performance, output factors, and performance obstacles; 2) To gather more data, in-depth group interviews with ERIC staff and clientele in 11 regional and Bangkok ERICs were conducted with the purpose to evaluate the centres' performance and their consequences 3) To propose an appropriate working model as well as possible solutions, focus group technique with ERIC stakeholders in 5 regions and Bangkok was held. The findings of the study were as follows: 1) Overall, the performance of ERICs in Thailand was rated at a moderate level. Regarding the details of each area, it was found that the input factors were rated at a medium level, objective-based performance, a low level, and outputs, a high level. As for obstacles, it was found that the centres had problems in personnel, working processes, and budget. The findings also revealed that the ERICs which were rated to have relatively the same level could be divided into 4 groups: highest performance group (13 ERICs), high performance group (88 ERICs), moderate performance group (44 ERICs), and to be improved group (5 ERICs). 2) Most ERICs lack availability of input factors, namely, centre space, personnel, materials, budget, and cooperation of personnel and related organizations. Factors affecting the success of the centres were: resources availability including school space, personnel and materials, supports from school administrators, English teachers' cooperation, ERIC managers' potential, personality and good human relationship, a good cooperative system between ERICs and the office of the educational areas, cooperation of schools and teachers in the areas, supports of budget from the Office of Basic Education. As for the consequences, it was found that ERICs play an important role in improving teachers' language skills, and their teaching knowledge; however, students and people in the community do not get much service due to the lack of budget. 3) The proposed ERIC working model concerns with the appropriate administrative structure which can be varied depending on the context of

each centre, the roles of the related organizations that should be clearly specified and strictly followed, and the support factors, e.g. budget, personnel, and policy in order that the centre can work efficiently.

บทนำ

ในยุคปัจจุบันการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศหรือชาติต่างๆ เป็นไปโดยเสรี มีภาวะของโลกาภิวัตน์ (Globalization) และภูมิภาคนิวัตน์ (Regionalization) โดยทั่วไป ทำให้เกิดลักษณะของ “โลกไร้พรมแดน” ที่ควบคู่ไปกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของระบบสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นที่ประเทศไทยต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อที่จะเข้าใจและเลือกรับสารสนเทศที่มีประโยชน์ นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ และการประกอบอาชีพอันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศสืบไป ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้บรรจุวิชาภาษาอังกฤษเข้าไว้ในหลักสูตร โดยให้มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมากกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษมาโดยตลอด มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแล ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ ในช่วงปี พ.ศ. 2527-2535 กรมสามัญศึกษาได้ดำเนินโครงการขยายผลการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในชื่อภาษาอังกฤษว่า Project for the Improvement of Secondary English Teaching (PISET) เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา โดยได้รับความร่วมมือช่วยเหลือด้านผู้เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ และทุนฝึกอบรมครูจากรัฐบาลอังกฤษ เป้าหมายหลักของโครงการคือ จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า English Resource and Instruction Centre ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามศูนย์ ERIC ขึ้น ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยจัดตั้งศูนย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความพร้อมตามเกณฑ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษากำหนด

จากการปรับโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การบริหารงานของศูนย์ ERIC และการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจจึงมีการปรับ เปลี่ยนให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลและประสานงานกับศูนย์ ERIC พร้อมทั้งได้มีการปรับตัวอุปสรรคการดำเนินงาน และบทบาทหน้าที่ศูนย์ ERIC

ให้ครอบคลุมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งในระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้ (สถาบันภาษาอังกฤษ, 2550)

1. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม พัฒนา ผลิต จัดหา ให้บริการและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้อังกฤษ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมัลติมีเดีย (Multimedia) รวมทั้งให้คำแนะนำด้านเทคนิคในการใช้ และการบำรุงรักษา
2. เพื่อพัฒนาครูผู้สอนภาษาอังกฤษให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ และจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
4. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษระดับอำเภอ

โดยในปัจจุบันมีศูนย์ ERIC ทั้งสิ้น จำนวน 192 ศูนย์ทั่วประเทศ (สถาบันภาษาอังกฤษ, 2553) กระจายอยู่ครบทุกเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจากการดำเนินงานของศูนย์ ERIC ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น ยังขาดการประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมในภาพรวมทั้งประเทศ ประโยชน์ของการประเมิน นอกจากจะช่วยบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือความคุ้มค่าขององค์กรแล้ว ยังช่วยให้แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กรให้ชัดเจน ตรงเป้าและลดปัญหาในการปฏิบัติซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานขององค์กรอีกด้วย (ไพศาล หวังพานิช, 2537) เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ ERIC สะท้อนให้เห็นสภาพที่แท้จริง ครอบคลุมการดำเนินงานในทุกด้าน และครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานทุกกลุ่ม รูปแบบของการประเมินในครั้งนี้จึงอิงแนวคิดของการประเมินแบบผสมผสาน โดยมีการใช้แนวคิดของการประเมินแบบอิงวัตถุประสงค์ผสมผสานกับแนวคิดของการประเมินเชิงระบบ การประเมินตนเอง และการประเมินตามสภาพจริงในการประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของศูนย์ว่า มีความเหมาะสมหรือไม่ และอยู่ในระดับใด มีเงื่อนไขอะไรที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานของศูนย์ รวมถึงผลหรือผลกระทบต่างๆที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์ มีการศึกษาข้อมูลในเชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์ทั้งในฐานะของผู้ให้บริการ และ ผู้รับบริการเพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์และกำหนดเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมของศูนย์ ERIC ผลการประเมินดังกล่าวนอกจากจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ในปัจจุบันแล้ว ยังทำให้สามารถสร้างหรือปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์พัฒนา การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยให้

มีความเหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของการดำเนินงานได้มากขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่างๆของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และในระดับใด
2. เพื่อประเมินความพร้อมของปัจจัยนำเข้า และเงื่อนไขที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาผลและผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่มีต่อครูผู้สอนภาษาอังกฤษ นักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นเครือข่ายของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และดำเนินงานศูนย์ทั้งในส่วนของผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานศูนย์ และหน่วยงานเกี่ยวข้องในระดับต่างๆต่อไป

วิธีการศึกษา

แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ ERIC จำนวน 192 แห่งที่ดำเนินการอยู่ในประเทศไทย โดยการส่งแบบประเมินที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนว คิดของการประเมินตนเอง การประเมินโดยอิงวัตถุประสงค์กับการประเมินเชิงระบบ ทั้งในส่วนปัจจัยนำเข้า (Input) การดำเนินงาน (Process) และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน (Output) มาประกอบกัน เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์ ERIC ได้แก่ ผู้จัดการศูนย์ บุคลากรที่ทำงานศูนย์ และศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่ (สพท.) ที่รับผิดชอบจำนวนศูนย์ละ 5 คน ดำเนินการประเมินตนเองโดยสะท้อนผล

อารักษ์ มีแจ้ง และคณะ

การดำเนินงานของศูนย์ ERIC ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะของผู้ให้บริการ ซึ่งในขั้นตอนนี้มุ่งประเมิน 1) ความพร้อมของปัจจัยนำเข้า 2) การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ 3) ผลลัพธ์จากการดำเนินงานศูนย์ และ 4) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ ERIC ในเชิงลึกเพื่อตรวจสอบผลการประเมินในขั้นตอนที่ 1 และศึกษาผลและผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์ ERIC ที่มีต่อครู นักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นเครือข่ายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์ โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากศูนย์ ERIC ที่ดำเนินการอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยซึ่งแบ่งเป็น 5 ภูมิภาคได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกภาคเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ภาควิชาละ 2 ศูนย์ รวม 10 ศูนย์ และกรุงเทพมหานครอีก 1 ศูนย์ รวมทั้งสิ้น 11 ศูนย์ แล้วดำเนิน การประเมินตามสภาพจริงโดยคณะผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลแต่ละศูนย์ด้วยตนเอง โดยการพิจารณาจากบริบทที่ดำเนินงานอยู่รวมถึงการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานศูนย์ ได้แก่ ผู้จัดการศูนย์ บุคลากรที่ทำงานศูนย์ ครู และนักเรียนที่ใช้บริการจากศูนย์ ศึกษาบันทึกของสพท. ที่รับผิดชอบ โดยมุ่งประเมิน 1) ความพร้อมของปัจจัยนำเข้า และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 2) การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ 3) ผลและผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์ และ 4) รูปแบบการดำเนินงานศูนย์ ERIC ที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลเพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์ซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์ ERIC ในฐานะผู้ให้บริการ และ 2) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หรือรับประโยชน์จากการดำเนินงานของศูนย์ในฐานะผู้รับบริการ คณะผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จากศูนย์ ERIC ที่ดำเนินการอยู่ตามเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้เกี่ยวข้องทั้งสองกลุ่มตามภูมิภาคต่างๆ จำนวน 5 ครั้ง และกรุงเทพมหานครอีก 1 ครั้ง รวม 6 ครั้ง กำหนดผู้เข้า ร่วมครั้งละ 30 คน รวมมีกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนนี้อยู่ 180 คน จากนั้นจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมากำหนดรูปแบบในการบริหารจัดการ และดำเนินงานศูนย์ทั้งในส่วนของผู้รับ ผิดชอบในการดำเนินงานศูนย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับผู้จัดการศูนย์ ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรที่ทำงานศูนย์ประเมินการทำงานของศูนย์ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบปลายเปิด ตอนที่ 2 เป็นการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ด้านความพร้อมของปัจจัยนำเข้า ด้านการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ และด้านผลผลิต ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

2. แบบบันทึกข้อมูลจากการศึกษาสภาพจริง ลักษณะเป็นแบบบันทึกปลายเปิด สำหรับผู้วิจัยใช้ บันทึกสภาพความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้าของศูนย์จากการเดินทางไปประเมินศูนย์ตามสภาพจริง ประเด็นในการบันทึกประกอบด้วยความพร้อมของโรงเรียน ความเหมาะสมของสถานที่ตั้งศูนย์ สภาพการจัดศูนย์ ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ความเหมาะสมของหนังสือ/สื่อที่จัดบริการ การจัดการเกี่ยวกับข้อมูลของศูนย์ เป็นต้น

3. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบในการประเมินศูนย์ตามสภาพจริงกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์คือ ผู้จัดการศูนย์ บุคลากรที่ทำงานศูนย์ ศึกษานิเทศก์ และครู-นักเรียนผู้รับบริการจากศูนย์ ประเด็นในการสัมภาษณ์ประกอบด้วยการบริหารจัดการศูนย์ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลและผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์ และรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม

4. การสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงลึก โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำหรับใช้เป็นแนวทางในการสนทนากับกลุ่มผู้ให้บริการ และผู้รับบริการจากศูนย์ ERIC เพื่อหาข้อสรุปของรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม ปัญหา/อุปสรรค/ข้อขัดข้อง และแนวทางในการแก้ไข้ปัญหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้จัดการศูนย์ ERIC จำนวน 192 ศูนย์ทั่วประเทศในการประชุม ประจำปีของศูนย์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรายละเอียดต่างๆด้วยตนเอง พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ผู้จัดการศูนย์เป็นผู้แจก รวบรวมแบบสอบถามและส่งกลับทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามคืน 150 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 78.94 ของจำนวนทั้งหมด มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 669 คน

อารักษ์ มีแจ้ง และคณะ

การศึกษาตามสภาพจริงและการสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยเดินทางไปยังศูนย์ ERIC ที่ตั้งอยู่ตามภูมิภาคต่างๆรวมทั้งกรุงเทพมหานคร จำนวน 11 ศูนย์ โดยคัดเลือกมาจากศูนย์ที่มีผลการประเมินตนเองในระดับต่างกัน เพื่อประเมินตามสภาพจริง และขอสัมภาษณ์ผู้ให้บริการ ซึ่งประกอบด้วยผู้จัดการศูนย์ บุคลากรที่ทำงานศูนย์ ศึกษานิเทศก์ และผู้รับบริการ ซึ่งประกอบด้วยครู-นักเรียนผู้รับบริการจากศูนย์

การสนทนากลุ่ม

คณะผู้วิจัยเดินทางไปยังศูนย์ ERIC ตามภูมิภาคต่างๆรวม 5 ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 6 ครั้งโดยในแต่ละครั้งผู้เข้าร่วมสนทนาประกอบด้วยกลุ่ม ผู้ให้บริการ จำนวน 15 คน และกลุ่มผู้รับบริการ จำนวน 15 คน รวม 30 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีการตรวจให้คะแนนและการแปลความหมายดังนี้

1.1. ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

1.2 ตอนที่ 2 ประเมินผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ เกณฑ์การให้คะแนนขึ้นอยู่กับการปฏิบัติที่แท้จริงของศูนย์ เช่น การประเมินผลการดำเนินงานด้านสื่อ

ข้อคำถาม: สื่อที่จัดไว้บริการมีความทันสมัย น่าสนใจ

☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อคำถาม: จำนวนของสื่อที่จัดไว้บริการภายในศูนย์

☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ศูนย์ใดประเมินว่ามากจะได้ 3 คะแนน ปานกลาง 2 คะแนน น้อย 1 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้คะแนนในแต่ละข้อคำถามจะแตกต่างกันตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ในแต่ละข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการหาค่าเฉลี่ย จากนั้นจึงแบ่งกลุ่มศูนย์ ERIC ที่มีผลประเมินการดำเนินงานตามการประเมินตนเองใกล้เคียงกันออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

เกณฑ์ในการแยกผลการดำเนินงานของศูนย์ ERIC (จากคะแนนเต็ม 230 คะแนน)

กลุ่มที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินตนเอง 133.51–162.00 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานในระดับดีมาก

กลุ่มที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินตนเอง 105.01–133.50 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานในระดับดี

กลุ่มที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินตนเอง 76.51–105.00 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานในระดับปานกลาง

กลุ่มที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินตนเอง 48.00–76.50 คะแนน จัดเป็นกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานในระดับควรปรับปรุง

สำหรับเกณฑ์ในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์กำหนดไว้ดังนี้

80–100 เหมาะสมมากที่สุด

70–79 เหมาะสมมาก

60–69 เหมาะสมปานกลาง

50–59 เหมาะสมน้อย

ต่ำกว่า 50 ควรปรับปรุง

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ในส่วนที่เป็นปลายเปิด แบบบันทึกข้อมูลจากการศึกษาสภาพจริง การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การจัดรายการ จัดกลุ่มของประเด็นที่สอดคล้องกันหรือแตกต่างกัน และสร้างข้อสรุป

ผลการศึกษา

1. ผลการดำเนินงานของศูนย์ ERIC จากการประเมินตนเองเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ซึ่งประกอบด้วยบริการบริการสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาครู การพัฒนานักเรียน การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายระดับอำเภอมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ด้านผลผลิตมีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพบว่า ศูนย์มีปัญหากับบุคลากร การดำเนินงาน และงบประมาณ นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งกลุ่มศูนย์ ERIC ที่มีผลการประเมินการดำเนินงานอยู่ในระดับใกล้เคียงกันออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก

จำนวน 13 ศูนย์ กลุ่มที่ 2 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี จำนวน 88 ศูนย์ กลุ่มที่ 3 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 44 ศูนย์ และกลุ่มที่ 4 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับควรปรับปรุง จำนวน 5 ศูนย์

2. ผลการประเมินตามสภาพจริงและการสัมภาษณ์ในเชิงลึกพบว่าศูนย์ ERIC ส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้าในประเด็นของสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ความร่วมมือจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์คือ ความพร้อมของโรงเรียนที่ตั้งศูนย์ทั้งสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนของผู้บริหาร ความร่วมมือของครูในหมวดวิชาภาษาอังกฤษ ศักยภาพ บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของผู้จัดการศูนย์ ระบบการประสานงานที่ดีระหว่างศูนย์กับสำนัก งานเขตพื้นที่ ตลอดจนความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ความร่วมมือของโรงเรียนและครูที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการ และการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์ ERIC ที่มีต่อครูผู้สอนภาษาอังกฤษในภาพรวมคือ ครูได้รับการกระตุ้นให้พัฒนาตนเองทางด้านภาษา และวิธีสอนมากขึ้น ทำให้ครูได้พบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน ส่วนผลที่เกิดกับนักเรียนคือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือใช้บริการจากศูนย์มีโอกาสได้ฝึกฝนภาษามากขึ้น และผลที่เกิดกับบุคคลภายนอกคือ ผู้ที่เข้ามาใช้บริการจากศูนย์ได้พัฒนาภาษาอังกฤษ และทำให้ศูนย์ ERIC เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปมากขึ้น อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานของศูนย์ ERIC โดยเฉพาะที่เกิดกับนักเรียนและบุคคลภายนอกยังเกิดขึ้นในวงจำกัดเนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณ

4. รูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมของศูนย์ ERIC ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ศูนย์ควรมีการจัดโครงสร้างขององค์กร และระบบการบริหารจัดการภายในที่เหมาะสมซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละศูนย์ ขณะเดียวกันควรมีการกำหนดภาระหน้าที่ของบุคลากรที่ทำงานศูนย์อย่างชัดเจน เพื่อแบ่งเบางานของผู้จัดการศูนย์ ด้านบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ละหน่วยงานควรมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้สถาบันภาษาทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย ประสานงาน อำนวยความสะดวก จัดระบบดูแลให้ขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรผู้ทำงานศูนย์ ด้านปัจจัยสนับสนุน ศูนย์ควรได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ อาทิ สนับสนุนการดำเนินงานโดยการจัดหาผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ จัดสรรงบประมาณอย่าง

เพียงพอเพื่อให้ศูนย์สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ และกำหนดนโยบายการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้พอสังเขปดังนี้

1. จากผลการประเมินตนเองที่พบว่า การดำเนินงานของศูนย์ ERIC ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านผลผลิตมีความเหมาะสมในระดับมาก และสามารถแบ่งกลุ่มศูนย์ ERIC ที่มีผลประเมินการดำเนินงานอยู่ในระดับใกล้เคียงกันออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับควรปรับปรุง ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาอภิปรายตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1.1 ด้านความพร้อมของปัจจัยนำเข้าที่พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ศูนย์แต่ละศูนย์มีความแตกต่างกันในเรื่องความพร้อมของทรัพยากร กล่าวคือศูนย์ ERIC ที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนประจำจังหวัดขนาดใหญ่มักจะเป็นศูนย์ที่ค่อนข้างมีความพร้อมด้านทรัพยากรแทบทุกด้าน ทั้งอาคารสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ งบประมาณสนับสนุนจากทางโรงเรียน และหน่วยงานภายนอก ศูนย์ในลักษณะนี้ไม่มีถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนศูนย์ทั้งหมด และในทางตรงกันข้ามศูนย์ ERIC ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในโรงเรียนประจำอำเภอที่เมื่อเทียบกับศูนย์ใหญ่แล้วจะเห็นว่าขาดความพร้อมในหลายๆด้าน นอกจากนี้แล้วศูนย์ ERIC แต่ละศูนย์ยังได้รับการจัดตั้งขึ้นในระยะเวลาที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่แล้วศูนย์ที่เปิดดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาพอสมควรจะมีความพร้อมมากกว่าศูนย์ที่เพิ่งได้รับการจัดตั้ง ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าความพร้อมของโรงเรียนที่ตั้งศูนย์ และระยะเวลาที่ศูนย์ได้รับการจัดตั้งเป็นตัวแปรสำคัญในด้านความพร้อมของปัจจัยนำเข้า

1.2 การที่ผลประเมินด้านการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยการบริการสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาครู การพัฒนานักเรียน การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายระดับอำเภอมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ทั้งที่ในความเป็นจริงครูภาษาอังกฤษมีความต้องการให้ศูนย์ดำเนินการตามภารกิจเหล่านี้ในระดับมาก (มาโนชญ์ มนุสิลป์, 2536) สาเหตุประการแรกอาจเนื่องมาจากการที่แต่ละปีศูนย์ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละด้านไม่เพียงพอ ซึ่งส่งผลให้ศูนย์ไม่สามารถจัดซื้อสื่อ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตาม

แนวทางที่กำหนดไว้ หรือไม่สามารถจัดกิจกรรมที่จะสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้นอกจากการจัดกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายจากสถาบันภาษา ประการที่สองอาจมีสาเหตุมาจากบุคลากร โดยศูนย์ส่วนใหญ่เป็นศูนย์ใหม่ที่ตั้งขึ้นในระยะเวลาไม่นานนักและตั้งอยู่ในโรงเรียนประจำอำเภอ ดังนั้นนอกจากบุคลากรจะมีจำนวนน้อยแล้ว บุคลากรเหล่านี้จึงอาจขาดความพร้อมและประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งทำให้ศูนย์ไม่สามารถจัดกิจกรรมต่างๆได้อย่างสมบูรณ์ และประการสุดท้ายอาจเกิดจากการทำเลที่ตั้งของศูนย์ที่อยู่ห่างไกล ทำให้ครูและนักเรียนจากโรงเรียนอื่นๆไม่สามารถเข้าใช้บริการจากศูนย์ในวัน เวลาที่กำหนดได้ จึงทำให้การบริการจำกัดเฉพาะครู นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์เท่านั้น สาเหตุเหล่านี้จึงส่งผลให้การประเมินศูนย์ด้านการดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านผลผลิตที่พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากนั้น อาจเนื่องมาจากข้อคำถามในการประเมินครั้งนี้ เป็นการประเมินการดำเนินงานโดยอิงจากกิจกรรม/โครงการที่สถาบันภาษาอังกฤษกำหนดให้ศูนย์จัดและมียงบประมาณรองรับเท่านั้น เช่น ประเมินตามจำนวนกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายหรือประเมินจากจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามที่สถาบันภาษาอังกฤษกำหนด ซึ่งศูนย์สามารถทำตามที่กำหนดไว้ได้ จึงทำให้ผลการประเมินตนเองของศูนย์อยู่ในระดับมาก

1.4 ผลการประเมินที่สามารถแบ่งศูนย์ที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับใกล้เคียงกันออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 13 ศูนย์ กลุ่มที่ 2 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี จำนวน 88 ศูนย์ กลุ่มที่ 3 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 44 ศูนย์ และกลุ่มที่ 4 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับควรปรับปรุง จำนวน 5 ศูนย์ ข้อค้นพบนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่แต่ละศูนย์มีความพร้อมแตกต่างกัน โดยจะสังเกตได้ว่าศูนย์ที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนประจำจังหวัด และเป็นศูนย์ที่ก่อตั้งมาแล้วในระยะเวลาพอสมควร มักจะมีความพร้อมสูง โดยเกินกว่าครึ่งของศูนย์ในกลุ่มที่ 1 ซึ่งมีผลการประเมินในระดับดีมาก และเกือบครึ่งของศูนย์ในกลุ่มที่ 2 ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีตั้งอยู่ในโรงเรียนดังกล่าว ในขณะที่กลุ่ม 3 ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นศูนย์ที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนประจำอำเภอ ส่วนกลุ่มที่มีผลการประเมินในระดับควรปรับปรุง บางศูนย์ได้รับการจัดตั้งในระยะเวลาไม่นานนักจึงขาดความพร้อมในหลายๆด้าน บางศูนย์แม้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และดำเนินงานมาเป็นเวลาหลายปีแต่ประสบปัญหาในการบริหารจัดการภายในศูนย์จึงทำให้ผลการประเมินออกมาในลักษณะดังกล่าว

2. ผลประเมินความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้าของศูนย์ ERIC จากการศึกษาสภาพจริง และจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึก พบปัญหาการขาดความพร้อมในประเด็นของสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์งบประมาณ ความร่วมมือจากบุคลากรภายในศูนย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามปัญหาเหล่านี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละศูนย์ โดยเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์คือ ความพร้อมของโรงเรียนทั้งสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนของผู้บริหาร ความร่วมมือของครูในหมวดวิชาภาษาอังกฤษ ศักยภาพ บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของผู้จัดการศูนย์ ระบบการประสานงานที่ีระหว่างศูนย์กับสำนักงานเขตพื้นที่ ตลอดจนความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ความร่วมมือของโรงเรียนและครูที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการ และการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริวรรณ แบนรินทร์ (2535) ที่พบว่าศูนย์ ERIC ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านนโยบายไม่ชัดเจน ข้อมูล บุคลากร และงบประมาณในการดำเนินงานมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัทธี โพธิ์ประสาธ (2537) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของศูนย์ ERIC 5 ประการ คือ 1) บุคลากรที่มีความสามารถ 2) การจัดการที่มีระบบชัดเจน 3) สถานที่มีความเหมาะสม มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอ 4) การได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน 5) ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านภาษา ซึ่งจากการลงเก็บข้อมูลตามสภาพจริงของคณะผู้วิจัยก็พบเช่นเดียวกันว่า ความพร้อมของปัจจัยต่างๆเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์ ERIC พบว่า ส่งผลในด้านดีต่อครูผู้สอนภาษาอังกฤษ นักเรียน และบุคคลภายนอกที่เข้ามาใช้บริการจากศูนย์ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์คือ เพื่อพัฒนา และบริการครู นักเรียนในเขตพื้นที่บริการ ส่วนบุคคลภายนอกที่ได้รับประโยชน์นั้นแม้จะไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งศูนย์ แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของบุคลากรภายในศูนย์ซึ่งก็ถือเป็นสิ่งดีเช่นเดียวกัน ข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นก็เป็นไปในทำนองเดียวกับข้อค้นพบของ มีศิลป์ ชินักดี (2551) ที่พบเช่นเดียวกันว่า ครู นักเรียน และประชาชนทั่วไปได้รับผลดีจากการดำเนินงานของศูนย์ ERIC อย่างไรก็ตามผลกระทบจากการดำเนินงานของศูนย์ในด้านนี้ยังเกิดขึ้นในวงแคบเนื่องจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณ

4. รูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมของศูนย์ ERIC ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ศูนย์ควรมีการจัดโครงสร้างขององค์กรและระบบการบริหารจัดการภายในที่เหมาะสมซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละศูนย์ ควรมีการแบ่งแยกงานออกเป็นฝ่าย พร้อมทั้งระบุขอบข่ายหน้าที่อย่างชัดเจน

อารีรักษ์ มีแจ้ง และคณะ

ขณะเดียวกันบุคลากรแต่ละฝ่ายก็ควรปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อแบ่งเบาภาระของ
ผู้จัดการศูนย์ ด้านบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ละหน่วยงานควรมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และ
ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยที่สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้
สถาบันภาษาทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย ประสาน งาน อำนวยความสะดวก จัดระบบดูแลให้ขวัญและ
กำลังใจแก่บุคลากรผู้ทำงานศูนย์ ด้านปัจจัยสนับสนุน ศูนย์ควรได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ อาทิ
สนับสนุนการดำเนินงานโดยการจัดหาผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ
กำหนดแผนนโยบายการดำเนินงานที่ชัดเจนในแต่ละปี และกำหนดจำนวนรวมถึงประเภทของกิจกรรมที่
เหมาะสม ข้อเสนอดังกล่าวเป็นผลมาจากการลงไปประเมินตามสภาพจริงผสมผสานกับข้อมูลจากการ
สนทนากลุ่มกับทั้งผู้ให้บริการ และผู้รับบริการตามศูนย์ที่ตั้งอยู่ตามภูมิภาคต่างๆของประเทศ รูปแบบ
ดังกล่าวจึงน่าที่จะช่วยให้การทำงานของศูนย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันภาษาอังกฤษ

ในการดำเนินงานศูนย์ ERIC ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทาง
ในการพัฒนาการดำเนินงานดังนี้

1. การจัดสรรงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดงบประมาณ
สนับสนุนในการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามความพร้อมและศักยภาพของแต่ละ
ศูนย์ โดยจัดสรรทั้งในรูปแบบของงบประจำ เพื่อจัดซื้อสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ จัดสรรงบต่อเนื่อง
สำหรับกิจกรรมบางกิจกรรม เช่น การอบรมบางหลักสูตรที่เป็นประโยชน์กับครู นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
สำหรับการอบรมเนื้อหาทางภาษาให้กับครูประถมที่ไม่ได้จบวิชาเอกภาษาอังกฤษ และจัดสรรงบพิเศษเพื่อ
การปรับปรุงสถานที่สำหรับศูนย์ที่ขาดความพร้อม เพื่อจัดจ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ และจัดจ้างวิทยากร
ชาวต่างประเทศมาประจำศูนย์ นอกจากนี้ควรมีระบบการติดตามด้านงบประมาณ การประสานงานกับ
สำนักงานเขตพื้นที่เพื่อเร่งรัดการดำเนินงาน และอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายให้กับศูนย์ และใน
ขณะเดียวกันก็ให้สำนัก งานเขตพื้นที่ควบคุมดูแลการใช้จ่ายงบประมาณของศูนย์ให้เป็นไปตาม
วัตถุประสงค์

2. การจัดซื้อ จัดหาและพัฒนาสื่อ นอกจากจัดงบประมาณเป็นประจำทุกปีแล้ว ควรให้อิสระ
ศูนย์ในการจัดซื้อได้ทั้งหนังสือ วัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ และมีระยะในการดำเนินกิจกรรมนานพอสมควร

นอกจากนี้สถาบันภาษาควรเป็นศูนย์กลางในการจัดทำสื่อสำเร็จรูปบางประเภท เช่น บทเรียนสำเร็จรูป โปรแกรมการสอนภาษาอังกฤษสำหรับครูประถม และเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่างๆ

3. การสนับสนุนด้านบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้การสนับสนุนแก่ศูนย์ดังนี้

3.1 จัดหาวิทยากรชาวต่างประเทศ โดยจัดให้มีวิทยากรชาวต่างประเทศประจำศูนย์ ซึ่งอาจเป็นในลักษณะประจำตามภูมิภาค หรือประจำในแต่ละจังหวัดแล้วศูนย์แต่ละศูนย์เขียนโครงการ/กิจกรรม เพื่อให้วิทยากรสับเปลี่ยนหมุนเวียนเข้าร่วมกิจกรรม

3.2 พัฒนาศักยภาพ สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรที่ทำงานศูนย์ การฝึกอบรมต่างๆที่สถาบันภาษาจัดให้กับศูนย์บางหลักสูตรควรเปิดกว้าง โดยให้อาสาศูนย์ในการคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการอบรม หรือไม่ควรจำกัดจำนวนที่น้อยเกินไปเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับบุคลากร และเปิดโอกาสให้บุคลากรศูนย์ได้พัฒนาตนเองอย่างทั่วถึง

ในกรณีที่เป็นการฝึกอบรมต่างประเทศก็ไม่ควรมีข้อจำกัดด้านอายุเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรที่แม้จะสูงวัยแต่ก็เสียสละทำงานหนักให้กับศูนย์มาโดยตลอด มีการมอบโล่ ประกาศเกียรติคุณ ให้กับบุคลากรที่ทำคุณประโยชน์กับศูนย์ โดยให้ศูนย์ ERIC แต่ละศูนย์เป็นผู้เสนอรายชื่อมายังสถาบันภาษา

4. การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน สถาบันภาษาอังกฤษควรจัดประชุมเพื่อชี้แจงนโยบายในการดำเนินงานศูนย์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆทั้งผู้จัดการศูนย์ ผู้บริหารของโรงเรียนที่ตั้งศูนย์ และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ โดยอาจจัดประชุมทุกปี หรือทุกสองปี เพื่อที่ทุกฝ่ายจะได้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติงานของแต่ละ ฝ่าย ซึ่งจะช่วยให้เกิดความร่วมมือ ประสานสัมพันธ์ในการทำงานต่อไป นอกจากนี้แล้วสถาบันควรกำหนดนโยบายที่จะทำให้ครูภาษาอังกฤษตระหนักถึงความสำคัญของศูนย์ โดยอาจกำหนด ให้ครูแต่ละคนเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5. การจัดกิจกรรม สถาบันภาษาอังกฤษควรจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี และแจ้งให้ทุกศูนย์ทราบเพื่อศูนย์จะได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆทราบต่อไป โดยศูนย์จะได้มีเวลาในการเตรียมงานสามารถวางแผนการทำงานได้ล่วงหน้า นอกจากนี้ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมควรปรับให้เหมาะสม โดยจัดกิจกรรมเฉลี่ยตลอดปี ไม่ควรเร่งทำในช่วงใดช่วงหนึ่ง สำหรับรายละเอียดของกิจกรรมควรประกอบด้วย

5.1 กิจกรรมสำหรับครู กิจกรรมฝึกอบรมที่จัดควรแยกระดับครูประถมและครูมัธยมศึกษา
ความถี่ในการจัดอบรมที่เหมาะสมคือภาคเรียนละ 2 ครั้ง (ประถม 1 มัธยม 1) หัวข้อกิจกรรมการฝึกอบรม

ควรผสมผสานระหว่างการดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กับการเปิดโอกาสให้ศูนย์ได้จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของครูในพื้นที่ วิทยาการในการฝึกอบรมควรมีความหลากหลาย และคัดเลือกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ อย่างแท้จริง ซึ่งสถาบันภาษาควรให้การสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับรายชื่อของวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ สำหรับศูนย์ใช้ในการติดต่อ

5.2 กิจกรรมสำหรับนักเรียน ควรจัดกิจกรรมค่ายนักเรียนปีละ 1 ครั้ง โดยเพิ่มจำนวนและระดับชั้นของนักเรียนที่เข้าร่วม ในส่วนของการแข่งขันทักษะควรจัดให้มีความหลากหลาย เช่น เติม แต่ปรับเปลี่ยนกิจกรรมบางกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน เช่น impromptu speech ที่ไม่น่าจะเหมาะสมกับนักเรียนระดับประถม นอกจากนี้บางโรงเรียน

ไม่ทราบวิธีการในการฝึกนักเรียน หลักเกณฑ์ในการตัดสินให้คะแนน ทางสถาบันภาษาควรจัดทำ VCD การแข่งขันทักษะ ตัวอย่างการฝึก พร้อมทั้งหลักเกณฑ์การตัดสิน เผยแพร่ให้กับโรงเรียนได้ทราบอย่างทั่วถึง

6. การประสานงานระหว่างสถาบันภาษา ศูนย์ และสำนักงานเขตพื้นที่ เพื่อให้การติดต่อประสานงานเป็นไปด้วยความรวดเร็ว สถาบันภาษาควรเพิ่มช่องทางการรับข้อมูล โดยนอกจากจะจัดส่งเอกสารให้สำนักงานเขตพื้นที่แล้ว ควรจัดส่งให้กับศูนย์โดยตรงด้วย เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการด้านเอกสาร และศูนย์สามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

1. ศูนย์ควรมีการประชาสัมพันธ์ขอขบข่างาน การบริการของศูนย์ และแนะนำคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ให้เป็นที่รู้จักของโรงเรียนและครูในพื้นที่มากขึ้น โดยจัดประชาสัมพันธ์หลายๆช่องทาง ซึ่งจะทำให้ศูนย์เป็นที่รู้จัก ทำให้เกิดความสะดวกในการติดต่อประสานงาน เกิดความร่วมมือระหว่างบุคลากร และหน่วยงานต่างๆมากขึ้น

2. ศูนย์ควรปรับปรุงแบบการทำงานให้มีการกระจายงานในกลุ่มของคณะกรรมการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งคณะกรรมการดำเนินงานออกเป็นฝ่ายต่างๆ พร้อมมีขบข่างานอย่างชัดเจน เพื่อลดภาระของผู้จัดการศูนย์ และเพิ่มการมีส่วนร่วมของบุคลากรโดยการจัดประชุมคณะกรรมการ มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในคณะทำงาน และนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานต่อไป

3. ศูนย์ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศต่างๆเกี่ยวกับศูนย์ให้เป็นปัจจุบัน เช่น ข้อมูลเกี่ยว กับครูในเขตพื้นที่ ความต้องการ ความสนใจในกิจกรรมต่างๆของครู รูปแบบและลักษณะของกิจกรรม ซึ่งหากศูนย์สามารถจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการและความสนใจของครูได้ก็จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะดึงให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์มากขึ้น นอกจากนี้ศูนย์ควรนำผลของการสำรวจ การประเมินมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ต่อไป

บรรณานุกรม

พัชร โพธิ์ประสาธ .2537.ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

โรงเรียนสตรีรัตนบุรี วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ไพศาล หวังพานิช. 2537. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เทคนิคการประเมิน

โครงการ. เอกสารประกอบการอบรม 15-26 สิงหาคม 2537 สำนักทดสอบทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา

มาโนชญ์ มนุสิลป์ .2536. การประเมินความต้องการและความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มีศิลป์ ชินภักดี. 2551. การพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ ERIC โรงเรียนผดุงนารี. (ออนไลน์) สืบค้น

เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2553 จาก www.203.155.220.118/intfo/Plan/lanUp/p-7.pdf.

สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550. คู่มือการดำเนินงานศูนย์

พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ:บริษัท วูเนน จำกัด

สถาบันภาษาอังกฤษ. 2553.เลขาศูนย์ ERIC. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2553 จาก

<http://www.englishobec.net/>

สิริวรรณ แป้นนรินทร์.2535. การศึกษาการจัดศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษใน

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย